

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

MANAGEMENT OF INNOVATIVE POTENTIAL OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISE

В статті досліджуються особливості управління інноваційним потенціалом вітчизняних підприємств. Розглянуто сутність понять «інноваційний потенціал» та «інноваційний менеджмент» та основні завдання інноваційного менеджменту. Авторами сформульовано та запропоновано механізм управління інноваційним потенціалом виробничого підприємства. Проаналізовано ресурсний та процесний підходи до управління інноваційним потенціалом. Виявлено переваги та недоліки процесного підходу до управління інноваційним потенціалом вітчизняного підприємства. Проаналізовано сучасні тенденції розвитку виробничого підприємства в умовах ринкової економіки. Розкрито основні фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, що здійснюють вплив на формування інноваційного потенціалу виробничого підприємства.

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, управління потенціалом підприємства.

Статья посвящена исследованию особенностей управления инновационным потенциалом производственного предприятия. В статье рассмотрена сущность понятий «инновационный потенциал» и «инновационный менеджмент» и основные задачи инновационного менеджмента. Авторами сформулирован и предложен механизм управления инновационным потенциалом производственного предприятия. Проанализированы ресурсный и процессный подходы к управлению инновационным потенциалом. Определены преимущества и недостатки процессного подхода к управлению инновационным потенциалом отечественного предприятия. Проанализированы современные тенденции развития производственного предприятия в условиях рыночной экономики. Раскрыты основные факторы внешней и внутренней среды, оказывающие влияние на формирование инновационного потенциала производственного предприятия.

Ключевые слова: инновации, инновационный потенциал, управление потенциалом предприятия.

The article investigates the features of management in innovative potential of industrial enterprise. The article describes the essence of the concepts of «innovation potential» and «innovation management». The main tasks of innovation management are reviewed. The authors formulated the mechanism of management of innovative potential of the industrial enterprises. Resource and process approaches to the management of innovative potential are analyzed. The

advantages and disadvantages of the process approach to management of the innovative potential of the domestic enterprise. Modern trends of development of industrial enterprises in the market economy are analyzed. The major factors of the external and internal environment, which influence on the formations of the innovation potential of the enterprise is opened.

Keywords: innovation, innovation potential, management of enterprise potential.

Вступ. Актуальність теми дослідження полягає у тому, що на даному етапі розвитку економіки України, ринок встановлює жорсткі конкурентні умови. Основним напрямком вдосконалення власних можливостей є управління інноваційним потенціалом підприємства.

Управлінська діяльність впливає на результат функціонування інноваційно-орієнтованого підприємства, але велика кількість ризиків, невизначеність ринкового середовища та наявність турбулентності зумовлюють потребу розвитку системи управління з урахуванням екзогенних та ендогенних факторів. Залежно від характеру стратегічного розвитку та ефективності системи менеджменту на підприємстві визначається ступінь використання потенціалу. Як наслідок, з'явилась необхідність в афективній системі управління інноваційним потенціалом підприємства.

Існує велика кількість досліджень, присвячених проблемам управління інноваційним потенціалом виробничих підприємств та пошукам шляхів їх вирішення. Серед них слід відзначити праці вітчизняних та зарубіжних вчених: Питер Ф. [1], Р. А. Фатхутдинов [2], А. В. Гриньов [3], О. С. Богма [4], О. Ю. Шилова [5], С. А. Єфімова [6] та інші.

Разом з тим, слід зазначити, що сучасні наукові публікації характеризуються недостатньою практичною спрямованістю висновків та рекомендацій щодо застосування положень процесного підходу в управлінні інноваційним потенціалом виробничого підприємства.

Постановка завдання. Основною метою наукової статті є дослідження теоретичних підходів поняття «інноваційний потенціал» та розвиток теоретичних і методичних положень щодо особливостей управління інноваційним потенціалом виробничого підприємства в умовах ринку. Поставлена мета обумовила необхідність вирішення наступних завдань: проаналізувати існуючі трактування поняття «інноваційного потенціалу»; визначити негативні та позитивні сторони процесного підходу щодо тлумачення поняття «інноваційний потенціал»; надати пропозиції щодо використання механізму управління інноваційним потенціалом на виробничому підприємстві.

Методологія. В процесі написання статті використані наступні методи дослідження: метод синтезу (для поєднання системного та процесного підходів до управління інноваційним потенціалом); систематизації (для розроблення рекомендацій та пропозицій щодо використання інноваційного потенціалу на підприємстві).

В дослідженні застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволили систематизувати основні підходи до управління інноваційним потенціалом, зокрема ресурсний та процесний підходи.

Результати дослідження. В процесі виробничої діяльності вітчизняні підприємства можуть аналізувати наявний інноваційний потенціал, підвищувати його ефективність та удосконалювати окремі його складові в процесі інноваційної діяльності.

Тлумачення «інноваційний потенціал» використовується порівняно недавно і в багатьох працях науковців трактується як наявність можливостей підприємства які сприяють реалізації поставленої мети та сформованих завдань. Таке значення інноваційного потенціалу дозволяє використовувати його в господарській діяльності підприємств, в тому числі в інноваційних процесах. Це в свою чергу дозволяє ототожнювати «інноваційний потенціал» з трьома компонентами: наявними ресурсами, можливостями підприємства та здібностями окремого члена колективу в напрямку ефективного виконання своїх обов'язків і досягнення цілей підприємства [5, с. 221].

Більшість сучасних дослідників у галузі управління інноваційним потенціалом [1, 2] виділяють такі основні завдання інноваційного менеджменту:

- 1) планування інноваційної діяльності організації;
- 2) формулювання місії (орієнтація діяльності організації на інновації);
- 3) визначення стратегічних напрямів інноваційної діяльності та постановка цілей у кожному з них;
- 4) вибір оптимальної для кожного напрямку інноваційної стратегії розвитку;
- 5) організація інноваційної діяльності;
- 6) мотивація учасників інноваційної діяльності;
- 7) систематична оцінка результатів інноваційної діяльності.

Таке розуміння завдань управління інноваційним потенціалом відображає сутність теорій інноваційного менеджменту та може бути застосоване виробничими підприємствами в процесі формування системи її управління. Аналізуючи сучасні можливості вітчизняних підприємств, наявність власних фінансових джерел виникають труднощі в процесі формування їх інноваційного потенціалу. Це пояснюється відсутністю єдиної системи управління інноваційним потенціалом підприємства, недостатністю фахівців в цій сфері, неготовністю вітчизняних підприємств до змін та пов'язаними з цим проблемами, що виникають в процесі оцінки усіх складових інноваційного потенціалу.

Існують різні підходи до тлумачення поняття інноваційний потенціал. Дослідники вважають найбільш доцільним використання ресурсного та процесного підходу.

Сутність ресурсного підходу полягає в трактуванні інноваційного потенціалу як використання множини наявних у підприємства ресурсів для здійснення інновацій.

У сучасному розумінні інноваційний потенціал включає як матеріальні так і нематеріальні активи, необхідні для нормального функціонування підприємства та здійснення інноваційної діяльності. Наявність цих ресурсів дозволяє підприємству займати лідируючі позиції на ринку, зокрема, це такі із них [3, с. 13]:

- матеріальні ресурси, як складова частина оборотних активів;
- фінансові ресурси (власні, залучені та запозичені);
- трудові ресурси – персонал підприємства, що продукує нові ідеї;
- інформаційні ресурси – наявність нових технологій із залученням інформаційної бази;
- організаційні ресурси – можливість зміни організаційної структури у разі необхідності, наявність організаційної структури управління.

Однак, на думку Богми О. С. [4, с. 13], ресурсний підхід щодо визначення поняття інноваційного потенціалу підприємства є дещо обмежений, оскільки власні ресурси підприємства ресурси є чинниками, які необхідні в процесі здійснення інноваційної діяльності.

Процесний підхід до управління інноваційним потенціалом містить наступні переваги [6, с. 99]:

- зменшення навантаження на керівника, оскільки диверсифікація відповідальності між власниками інноваційних процесів зменшує рівень ризику;
- гнучкість і адаптивність системи управління інноваційним потенціалом, що виникають в процесі саморегулювання системи;
- зниження дії бюрократії та орієнтація на комерціалізацію кінцевого продукту;
- прозорість і розуміння системи управління інноваційним потенціалом, а також спрощення всіх процедур;
- можливість комплексної автоматизації процесу управління інноваційним потенціалом.

До недоліків практичної реалізації процесного підходу на інноваційному підприємстві слід віднести збільшення вимог до рівня кваліфікації кінцевих виконавців.

Для забезпечення прискореного розвитку інноваційного потенціалу підприємства необхідний ефективний механізм управління, що забезпечує формування та реалізацію такого варіанту розвитку, який забезпечить найкращі кінцеві результати в ситуації, що склалася. Запропонований механізм управління інноваційним потенціалом виробничого підприємства представлений на рис. 1.

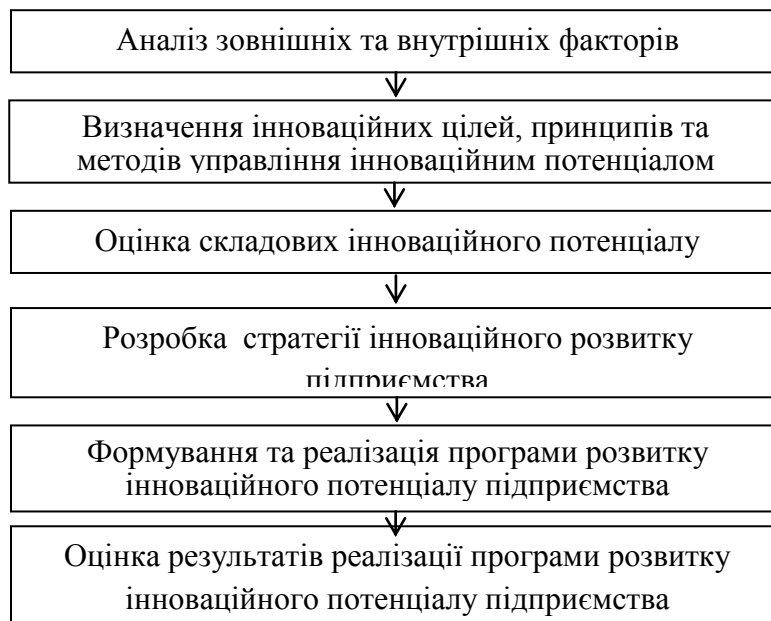

Рис. 1. Механізм управління інноваційним потенціалом виробничого підприємства

Джерело: систематизовано авторами на основі [2, 7]

Що стосується впливу зовнішніх факторів, то інноваційний потенціал стикається з подоланням певних перешкод з боку інноваційного клімату. Загалом інноваційний клімат – це сукупність факторів зовнішнього середовища, що здійснюють вплив на інноваційний потенціал виробничого підприємства, зокрема [7]:

- можливості для формування нових методів управління (управлінські інновації);
- можливості щодо формування механізму просування продукції на ринок (ринкові інновації);
- можливості щодо зміни соціальних відносин на підприємстві (кадрові інновації);
- можливості придбання ноу-хау, патентів;
- можливості для виробництва нових або поліпшених видів продукції або послуг;
- законодавча база, податкова політика, низька ставка рефінансування;
- взаємозв'язок влади й бізнесу;
- комерціалізація інновацій.

На інноваційний потенціал виробничого підприємства впливають внутрішні фактори, однак, що управління інноваційною діяльністю значно залежить від інноваційної культури підприємства, а саме:

- міри сприйнятливості організації до інновацій;
- досвіду впровадження нових проектів;
- політики менеджменту в області інновацій;

- ставлення персоналу до нововведень.

Наявність інноваційної культури сприяє прискоренню і підвищенню ефективності впровадження нових технологій і винаходів, реальної протидії бюрократичним тенденціям, сприяння розкриттю інноваційного потенціалу, тощо [7].

У разі необхідності підвищення рівня інноваційного потенціалу розробляється програма розвитку інноваційного потенціалу підприємства. Реалізація програми розвитку інноваційного потенціалу відбувається за допомогою вирішення наступних завдань [6, с. 101]:

- здійснення заходів програми у встановлені терміни;
- фінансове забезпечення та організаційний супровід процесу реалізації програми;
- контроль виконання програми.

На останньому етапі оцінюються результати від реалізації програми розвитку інноваційного потенціалу.

Висновки. Сучасний світ стрімко розвивається в напрямку становлення інноваційної економіки, яка в свою чергу сприяє інноваційному розвитку. Однак, через неготовність багатьох вітчизняних підприємств до змін, недостатня увага приділяється питанням формування власного інноваційного потенціалу та управління інноваційним розвитком. З метою забезпечення сталого розвитку виробничих підприємств доцільно: збільшувати ефективність використання інноваційного потенціалу, впроваджувати механізм управління інноваційним потенціалом та проводити навчання з персоналом щодо управління змінами.

Науковою новизною є запропонований механізм управління інноваційним потенціалом виробничого підприємства.

Перспективами подальших наукових розробок можуть бути дослідження системи управління інноваційним потенціалом виробничих підприємств, яка забезпечить ефективне використання інноваційного потенціалу держави загалом.

Література:

1. Друкер Ф. Бизнес и инновации: [перевод с английского] / Питер Ф. Друкер. – Москва: Вильямс, 2009. – 423 с.
2. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: учебник по экономическим и техническим специальностям и направлениям / Р.А. Фатхутдинов. – Санкт-Петербург: Питер Пресс, 2007. – 447 с.
3. Гриньов А. В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А.В. Гриньов // Проблеми науки. — 2003. — № 12. — С. 12—17.
4. Богма О.С. Сутність інноваційного потенціалу / О.С. Богма // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2011. – №1. – С. 12-15.
5. Шилова О.Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність і механізм управління / О.Ю. Шилова, Є.С. Чермошенцева // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 220-227.

6. Єфімова С.А. Управління інноваційним потенціалом підприємства / С.А. Єфімова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. – 2014. – № 9. – С. 98-101.

7. Андрианов Д С. Сущность и структура инновационного потенциала организации [Электронный ресурс] / Д. С. Андрианов // Академия управления "ТИСБИ". – Режим доступа : <http://www.tisbi.ru/science/vestnik/2006/issue4/Econom2.html>.